FIL-QORTI TAL-MAĠISTRATI (MALTA)
BĦALA QORTI TA' ĠUDIKATURA KRIMINALI

MAĠISTRAT NATASHA GALEA SCIBERRAS B.A., LL.D.

Kawża Nru: 188/2007

Il-Pulizija
(Spettur Norbert Ciappara)

vs

Darren Desira
(ID 48684 (M))

Illum: 29 ta' Settembru 2021

Il-Qorti,

Wara li rat l-imputazzjonijiet miġjuba fil-konfront tal-imputat **Darren Desira** ta' 21 sena, iben Alfred u Grace nee` Muscat, imwieled il-Pieta`, nhar it-3 ta' Frar 1984, residenti Sacred Heart, Triq Melqet, Marsaxlokk, detentur tal-karta tal-identita` bin-numru 48684(M);

Akkużat talli f'dawn il-Gżejjer, fl-20 ta` Mejju 2005, u matul l-aħħar ġranet ta' qabel din id-data:

Kellu fil-pussess tiegħu d-droga kokaina speċifikata fl-ewwel skeda tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, meta ma kienx fil-pussess ta' awtoriżżazzjoni għall-importazzjoni jew għall-esportazzjoni maħruġ mit-Tabib Prinċipali tal-Gvern skont id-disposizzjonijiet tar-4 u s-6 Taqsima tal-Ordinanza u meta ma kienx bil-liċenzja jew xort'oħra awtorizzat li jimmanifattura, jew li jforni d-droga msemmija u meta ma kienx b'xi mod ieħor bil-liċenzja mill-President ta' Malta li jkollu d-droga msemmija fil-pussess tiegħu u naqas li jipprova li d-droga msemmija ġiet fornuta lilu għall-użu tiegħu skont ir-riċetta kif provdut fir-regolamenti msemmija u dan bi ksur tar-regoli tal-1939 dwar il-Kontroll Intern tad-Drogi Perikoluzi (GN 292/1939), kif

sussegwentement emendati u bi ksur tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, **liema droga nstabet f'tali ċirkostanzi li juru li ma kinitx għall-użu personali tiegħu**;

Semgħet ix-xhieda, rat l-atti kollha tal-każ u d-dokumenti esebiti, inkluż l-Ordni tal-Avukat Ġenerali bis-saħħa tas-sub-artikolu (2) tal-Artikolu 22 tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi (Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta), sabiex din il-kawża tinstema' minn din il-Qorti bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali.

Rat illi ċ-ċitazzjoni odjerna ġiet intavolata fir-Reġistru ta' din il-Qorti mill-Prosekuzzjoni fit-2 ta' Lulju 2007;

Rat illi l-kawża ġiet appuntata għall-ewwel darba għas-smiegħ għat-8 ta' April 2008;

Rat ukoll illi din il-kawża ġiet assenjata lill-Maġistrat sedenti bl-assenjazzjoni tad-doveri tal-1 ta' Frar 2013;

Rat illi fis-seduta tat-22 ta' April 2013, il-partijiet iddikjaraw illi kienu qegħdin jeżentaw lil din il-Qorti, kif preseduta, milli terġa' tisma' l-provi kollha mressqa sa dakinhar quddiem il-Qorti kif diversament preseduta[1];

Rat id-digriet tagħha tas-6 ta' Frar 2017, li permezz tiegħu laqgħet it-talba tad-difiża tat-18 ta' Marzu 2016[2] u assumiet il-funzjoni ta' Qorti dwar id-Droga u rreferiet lill-imputat quddiem il-Bord ta' Rijabilitazzjoni ta' Persuni li Nqabdu bid-Droga ai termini tal-Artikolu 8(3) tal-Kap 537[3] u dan wara n-nota tal-Bord tar-Rijabilitazzjoni ta' Persuni li Nqabdu bid-Droga tas-27 ta' April 2016[4];

Rat illi fis-seduta tat-30 ta' Mejju 2020, l-imputat irreġistra ammissjoni in kwantu biss il-pussess tad-droga kokaina, liema ammissjoni ġiet ikkonfermata mill-istess imputat wara li l-Qorti a tenur tal-Artikolu 453(1) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, avżatu bil-konsegwenzi legali ta' dik l-ammissjoni u kkonċedietlu żmien biżżejjed biex jerġa' jikkonsidra t-tweġiba tiegħu u jerġa' lura minnha, fil-waqt illi baqa' jikkontesta l-aggravju tal-pussess ossia illi d-droga nstabet f'tali ċirkostanzi li juru li din ma kinitx intiża għall-użu personali tiegħu;

Rat illi l-Prosekuzzjoni rrimettiet ruħha għall-provi in atti u semgħet it-trattazzjoni finali tad-difiża.

---

[1] Ara a fol. 44 tal-proċess.
[2] Ara a fol. 113 tal-proċess.
[3] Ara a fol. 173 *et seq* tal-proċess.
[4] Ara a fol. 135 tal-proċess.

Ikkunsidrat:

Illi in sostenn tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-imputat, il-Prosekuzzjoni ressqet is-segwenti xhieda u provi:

1. **L-Ispettur Norbert Ciappara** jixhed illi fl-20 ta' Mejju 2005, huwa rċieva informazzjoni illi ċertu Darren Desira li kien joqgħod Marsaxlokk u jaħdem bħala *bouncer* ġewwa Qube Bar, f'Paceville, kien qiegħed jittraffika d-droga kokaina mill-imsemmi stabbiliment. Għalhekk huwa ta struzzjonijiet lill-membri tal-Iskwadra kontra d-Droga sabiex isegwu lill-imputat wara li jitlaq mid-dar tiegħu u kemm il-darba jkun hemm xi attivita` suspettuża, dawn jagħmlu tfittxija fuq il-persuna tiegħu. Sussegwentement, huwa ġie nfurmat minn PC 10 u PS 1086 illi għall-ħabta tat-8:00 p.m., l-imputat deher iħalli d-dar tiegħu f'Marsaxlokk, waqaf f'appartament il-Mosta, li ma setgħux jidentifikaw ta' min hu, u wara li telaq minn hemm, baqa' sejjer Paceville. Wara li huwa pparkja l-vettura tiegħu, il-Pulizija waqqfuh u għamlu tfittxija fuq il-persuna tiegħu, fejn instab illi kien fil-pussess ta' ħmistax-il qartas, li kienu jikkontjenu sustanza bajda suspettata kokaina. Minn ġol-vettura ġew elevati mija u ħamsa u għoxrin Lira Maltin (Lm125) fi flus kontanti. Aktar tard fix-xhieda tiegħu l-Ispettur jgħid illi l-flus ġew elevati minn fuq il-persuna tal-imputat. Ix-xhud iżid jgħid illi huwa kien informa lill-Maġistrat tal-Għassa, Dr. Miriam Hayman, li appuntat diversi esperti sabiex jassistu fl-inkjesta. L-imputat ġie interrogat u rrilaxxja stqarrija nhar il-21 ta' Mejju 2005, liema stqarrija ġiet esebita mix-xhud bħala Dok. NC 1[5], flimkien mas-somma ta' Lm125, li ġiet elevata mill-pussess tal-imputat.[6]

   In kontro eżami x-xhud jgħid illi fil-jum in kwistjoni, jekk jiftakar sew, lill-imputat kienu rawh jieqaf il-Mosta fejn daħal fi blokk appartamenti, iżda kien twaqqaf ġewwa Paceville. Jgħid ukoll illi ma setax jiġi stabbilit għand min kien daħal ġewwa l-Mosta, stante li dan kien blokk ta' apartamenti. Jikkonferma illi saret ukoll tfittxija ġewwa d-dar ta' residenza tal-imputat, fejn ma nstab xejn in konnessjoni mad-droga. Huwa jgħid illi l-Pulizija rċeviet informazzjoni li l-imputat kien qiegħed jittraffika d-droga minn ġewwa Paceville. Jgħid in oltre illi huwa kien ġie nsegwit sabiex jaraw jekk, kemm il-darba jkollu xi xogħol fuqu, jaħbihx x'imkien. Mistoqsi dwar ċertu Jurgen li ssemma' f'xi messaġġi, ix-xhud jgħid illi ma jirriżultalux li kien għamel referenza għalih waqt l-interrogatorju u lanqas irriżultalu waqt l-investigazzjoni li seta' kien hemm xi komunikazzjoni rigward droga bejnu u bejn l-imputat. Lanqas ma kellem lid-daturi tax-xogħol tal-imputat ġewwa l-Qube jew xi kollegi tiegħu u lanqas kien qed

[5] Ara a fol. 7 u 8 tal-proċess.

[6] Ara a fol. 6a sa 6c tal-proċess.

jirriżultalu, mill-informazzjoni li kellu, li l-imputat kien qed jaħdem għal terzi. Skont ix-xhud, l-imputat kien qed jaħdem għalih inniffsu.[7]

2. **PC 10 Trevor Cassar Mallia** xehed illi fuq struzzjonijiet tal-Ispettur Ciappara, fl-20 ta' Mejju 2005, marru ħdejn id-dar tal-imputat ġewwa Marsaxlokk u segwewh sal-Mosta u wara sa Paceville. L-imputat ġie mwaqqaf fejn Qube bar u saret tfittxija fuq il-persuna tiegħu, mil-liema rriżulta illi fil-kartiera huwa kellu qartas bi trab abjad suspettat kokaina. Minn tfittxija ulterjuri, minn ġewwa l-inforra tal-qalziet, fejn iċ-ċintorin, instabu erbatax-il qartas ieħor. L-imputat ġie arrestat u mgħoddi lill-Ispettur Ciappara għal investigazzjoni ulterjuri.[8]

   In kontro eżami huwa jikkonferma dak li jgħid in eżami u jżid jgħid illi l-imputat ġie mwaqqaf hekk kien kien tiela' lejn Qube, fit-taraġ. Jgħid ukoll illi minn *strip search* fuq il-persuna tal-imputat, irriżulta illi fil-keffa tal-qalziet kien hemm moħbija erba' pakketti. Mistoqsi jekk kinux jafu fejn waqaf l-imputat, huwa jgħid illi ma kinux jafu eżattament fejn daħal għax kienu bogħod minnu u ma kienx jaf jgħid jekk damx. Minn dak li jiftakar hu, l-imputat kien daħal f'post wieħed. Jgħid ukoll illi huma ma daħlux Qube u illi l-imputat waqfuh qabel daħal hemm. Żied jgħid illi meta ħareġ mid-dar tiegħu ġewwa Marsaxlokk l-imputat kien waħdu.[9]

3. **PS 1086 Johann Micallef** xehed illi fuq informazzjoni li l-imputat kien qiegħed jittraffika d-droga, fl-20 ta' Mejju 2005, huma segwewh mir-residenza tiegħu ġewwa Marsaxlokk, minn fejn baqa' sejjer lejn il-Mosta, u wara lejn Paceville. L-imputat ġie mwaqqaf meta kien miexi quddiem il-Qube ġewwa Paceville. Ressquh fil-ġenb biex jagħmlu tfittxija fuq il-persuna tiegħu, u x'ħin kienu ser jagħmlu tfittxija fil-kartiera tiegħu, huwa qalilhom illi fil-kartiera kien hemm qartas bil-kokaina. Minn tfittxija li saret fuq il-persuna tiegħu ġewwa l-Għassa ta' San Ġiljan, irriżulta illi fl-inforra tal-qalziet kellu għadd ta' qratas li fihom kien hemm sustanza suspettata kokaina. Għalhekk l-imputat ġie arrestat. Jgħid ukoll illi fil-21 ta' Mejju 2005, huwa kien xhud tal-istqarrija tal-istess imputat.

   In kontro eżami huwa xehed illi huwa ma kienx involut fi tfittxija ġewwa r-residenza tal-istess imputat.[10]

   Jgħid ukoll illi huma bdew isegwu lill-imputat minn Marsaxlokk, minn fejn jekk jiftakar sew mar lejn in-Naxxar, u wara jista' jkun li waqaf il-Mosta,

---

[7] Ara din ix-xhieda a fol. 48 sa 54 tal-proċess.
[8] Ara a fol. 12 u 13 tal-proċess.
[9] Ara din ix-xhieda a fol. 65 sa 69 tal-proċess.
[10] Ara din ix-xhieda a fol. 14 sa 16 tal-proċess.

iżda ma ġiex identifikat il-post fejn waqaf. Minn hemm baqa' tiela' Paceville. Wara jgħid illi l-imputat kien waqaf ukoll in-Naxxar, iżda żammew il-bogħod, u ma jistax jgħid fejn daħal l-imputat. Finalment twaqqaf hekk kif kien dieħel Qube. Ma ġie mitkellem ħadd ġewwa l-istess stabbiliment. L-imputat ġie arrestat hekk kif kien tiela' t-taraġ u niżlu bih l-għassa. Huwa ma segwiex lill-imputat fi ġranet oħra. Ma jiftakarx jekk kienx involut fit-tfittxija fil-vettura tal-imputat jew fir-residenza tiegħu. Li jiftakar li kien involut fit-tfittxija fuq il-persuna tiegħu.[11]

4. **WPS 186 Diane Fenech** xehdet illi fl-20 ta' Mejju 2005 kienu qegħdin jistennew lill-imputat joħroġ mid-dar tiegħu ġewwa Marsaxlokk. Imbagħad segwewh lejn in-Naxxar u wara lejn Paceville. Hija tgħid illi l-imputat twaqqaf fejn il-Qube *bar* ġewwa Paceville, fejn kien jaħdem. Tgħid illi saret tfittxija fil-vettura tiegħu, u illi fil-kartiera kellu qartas. Tgħid illi sussegwentement saritlu *strip search* iżda hi ma kinitx preżenti.[12]

   In kontro eżami hija xehdet illi l-imputat kien waqaf fl-inħawi tan-Naxxar jew il-Mosta, iżda ma ftakritx fejn eżattament, u daħal f'residenza, li ma ġietx identifikata.[13]

5. **Oriana Deguara**, Deputat Reġistratur, esebiet proċess verbal dwar investigazzjonijiet fil-konfront ta' Darren Desira minn Marsaxlokk, nhar l-20 ta' Mejju 2005.[14]

6. **Dr. Martin Bajada** jixhed illi huwa kien ġie maħtur fil-mori tal-inkjesta sabiex joħroġ il-kontenut ta' żewġ (2) *mobile phones*, wieħed SAGEM mudell MY X3 u ieħor SAGEM mudell MY X7 u ppreżenta r-relazzjoni tiegħu.[15]

7. **PS 198 Arthur Debattista** jixhed illi nhar l-20 ta' Mejju 2005, huwa ġie nominat bħala *Scene of Crime Officer* f'inkjesta relatata mad-droga. Huwa għaraf ir-relazzjoni tiegħu esebita fil-proċess verbal, mil-liema jirriżulta illi din saret konġuntivament ma' **PS 1253 Fredrick Brincat**, ukoll nominat mill-Maġistrat Inkwirenti fl-istess inkjesta, u illi r-ritratti tal-qratas elevati mill-pussess tal-imputat odjern, meħuda mill-istess PS 198 Arthur Debatista, jifformaw parti mill-istess relazzjoni.[16]

---

[11] Ara a fol. 60 sa 64 tal-proċess.
[12] Ara din ix-xhieda a fol. 17 u 18 tal-proċess.
[13] Ara a fol. 70 sa 74 tal-proċess.
[14] Esebit bħala Dok. OD 1, ara a fol. 28 sa 30 tal-proċess.
[15] Ara x-xhieda ta' Dr. Martin Bajada a fol. 31 u 32 tal-proċess u r-relazzjoni esebita minnu bħala Dok. MB1, a fol. 33 tal-proċess.
[16] Ara din ir-relazzjoni a fol. 6 tal-proċess verbal u r-ritratti esebiti a fol. 10 tal-istess process verbal. Ix-xhieda ta' PS 198 Arthur Debattista tinsab a fol. 34 u 35 tal-proċess.

8. **PC 1253 Fredrick Brincat** jixhed illi huwa kien ġie nominat fl-istess inkjesta u jikkonferma r-relazzjoni konġunta tiegħu u ta' PS 198 Arthur Debattista, formanti parti mill-proċess verbal fuq imsemmi. Mill-istess relazzjoni, u kif jikkonferma wkoll ix-xhud fix-xhieda tiegħu, jirriżulta illi huwa għadda l-qratas in kwistjoni, li ġew issiġillati ġewwa *evidence bag*, lill-espert l-Ispiżjar Mario Mifsud, għall-analiżi tiegħu.[17]

9. Mir-relazzjoni esebita mill-espert l-**Ispiżjar Mario Mifsud**, nominat fil-mori tal-inkjesta dwar l-istess każ, jirriżulta illi huwa ngħata dokument wieħed għall-analiżi tiegħu, konsistenti fis-segwenti:

   Borża tal-plastik trasparenti, bin-numru 0371801, li fuqha kien hemm *label* bajda bil-kliem "*Court Exhibit No. 05 BSF 201, Description 1 Plastic bag containing 14 aluminium foil sachets and 1 plastic bag containing 1 aluminium foil, Time/date seized/Produced 23.25 Hrs., 20-05-05, Where Seized/Produced D. Squad Insp. N. Ciappara office* fil-preżenza ta' Darren Desira, *Seized/Produced By* PC 1253 F. Brincat, Laboratory Ref. 051150". F'din il-borża kien hemm:

   a) Borża tal-plastik trasparenti li ġo fiha kien hemm *label* bajda bil-kliem "Data 20/5/05, Ħin 09.30 p.m., Elevat/i minn ġewwa l-kartiera, fil-preżenza ta' Darren Desira, minn PS 1086, PC 10 u PC 213". F'din il-borża kien hemm qartas tal-*foil* li ġo fih kien hemm trab abjad;

   b) Borża tal-plastik trasparenti li ġo fiha kien hemm *label* bajda bil-kliem "Data 20/5/05, Ħin 09.30 p.m., Elevat/i minn ġewwa ċ-ċinta tal-qalziet, fil-preżenza ta' Darren Desira, minn PS 1086, PC 10 u PC 213". F'din il-borża kien hemm 14-il qartas tal-*foil* li ġo fihom kien hemm trab abjad.

   Dwar l-istess dokument, l-espert jikkonkludi illi mir-riżultanzi miksuba, it-trab abjad li kien hemm fil-ħmistax-il qartas tal-*foil* fid-dokument fuq indikat, f'ammont nett totali ta' <u>8.677 grammi</u>, instabet fihom is-sustanza <u>Kokajina</u>. Il-purita` medja tat-trab abjad għas-sustanza Kokajina kienet ta' ċirka <u>51.7%</u>. Is-sustanza Kokajina hija kkontrollata bil-liġi taħt l-Ewwel Skeda, Taqsima 1 tal-Kapitolu 101 tal-Liġijiet ta' Malta.

   In oltre mill-istess relazzjoni, jirriżulta wkoll illi t-trab fil-qratas in kwistjoni kellu s-segwenti piż rispettivament: 0.72g, 0.448g, 0.603g,

[17] Ara din ix-xhieda a fol. 36 u 37 tal-proċess.

0.572g, 0.547g, 0.531g, 0.559g, 0.606g, 0.547g, 0.670g, 0.544g, 0.572g, 0.578g, 0.583g u 0.597g. Jirriżulta wkoll illi l-qies ta' kull qartas ukoll kien simili ħafna.[18]

Illi da parti tagħha, id-difiża resqet is-segwenti xhieda u provi:

10. **Rona Custo, Uffiċjal tal-*Probation***, ippreżentat *Social Inquiry Report* fil-konfront tal-imputat. Mill-istess rapport, jirriżulta illi meta l-imputat beda jaħdem Paceville, bħala *security* ġewwa *nightclub* – u għalhekk skont l-istorja tal-impjieg tiegħu bejn Frar 2004 u Mejju 2005 – huwa beda jagħmilha ma' grupp ta' ħbieb li kienu jagħmlu użu mill-kokaina fuq bażi regolari. Jgħid illi darba ddeċieda li jippruvaha huwa wkoll, l-effett tagħha għoġbu u minn dakinhar beda juża din id-droga ma' sħabu fil-*weekend*. Jgħid ukoll illi iżjed ma beda jgħaddi ż-żmien, iżjed beda joħroġ u iżjed beda jżid l-użu tal-kokaina, tant li meta kien joħroġ kien jagħmel mezz li miegħu joħroġ bejn sitt u tmien pakketti ta' droga għal matul il-lejl u kien joħroġ droga miegħu skont kemm kien ibassar li ser idum barra biex id-droga sservih. Jgħid illi jekk kien ikun qiegħed barra mal-ħbieb u tispiċċalu d-droga "*kont niġi ħażin*" u jitlaq lejn id-dar. Jgħid ukoll illi f'ġimgħa kien jonfoq il-paga kollha fid-droga, ġieli kien jitlob il-flus lill-ġenituri tiegħu u kull sold li kellu mġemma' kien nefqu. Sħabu kienu kollha jieħdu l-kokaina u għalhekk kull fejn kien ikun, kien ikun hemm id-droga. Meta ġie arrestat, huwa rrealizza li ma setax jibqa' sejjer hekk. Beda jaħdem ma' missieru sabiex ma jibqax jaħdem f'Paceville u skont ommu, żammewh għal żmien twil id-dar mingħajr ma kienu jħalluh joħroġ. L-imputat jgħid illi dan kien fattur determinanti sabiex jieqaf mill-użu tad-droga. Jgħid ukoll illi qatt ma fittex għajnuna professjonali, iżda beda jaqta' l-kokaina bil-mod u minn dak iż-żmien baqa' l-bogħod mid-droga. Ir-rapport jitkellem dwar kif huwa mexa 'l quddiem f'ħajtu minn dan iż-żmien, li għandu negozju tiegħu u li għandu wkoll żewġt ulied.

    Testijiet tal-kampjuni tal-urina li ttieħdu lill-imputat fil-15 ta' Mejju 2015 u fl-10 ta' Ġunju 2015 irriżultaw fin-negattiv għal sustanzi lleċiti.

    Skont l-istess rapport, l-imputat jgħix ħajja stabbli u huwa mdawwar b'nies li kontinwament joffrulu appoġġ.[19]

    Fix-xhieda tagħha tal-10 ta' Diċembru 2015, l-istess Uffiċjal tal-*Probation* **Rona Custo** tgħid illi dejjem skont dak li qalilha l-imputat, huwa kellu problema akuta ta' kokaina u li kien jieħu din id-droga ta' spiss u ta' kuljum u li peress li kien jaħdem ġewwa Paceville, kien jiltaqa' ma' ħafna nies u

[18] Ara din ix-xhieda a fol. 40 u 41 tal-proċess u r-relazzjoni esebita a fol. 42 tal-proċess.
[19] Ara dan ir-rapport a fol. 97 sa 106 tal-proċess.

joħroġ wara l-ħin tax-xogħol fuq bażi regolari. Dan kollu rriżulta lix-xhud minn dak li qalilha l-imputat u ma setgħetx tikkonfermah. Tgħid b'referenza għaż-żmien tax-xhieda tagħha, illi ma jidhirx li kien għad hemm problema tad-droga, kif irriżulta wkoll minn testijiet tal-urina, u kien jidher illi l-imputat huwa bniedem stabbli ħafna fil-ħajja tiegħu.[20] Tgħid ukoll fix-xhieda tagħha tat-2 ta' Novembru 2016, illi l-imputat qalilha li qatt ma fittex għajnuna professjonali biex ħareġ mill-vizzju tad-droga, apparti illi hija kienet ikkonfermat ukoll ma' diversi aġenziji li jaħdmu kontra l-vizzju tad-droga illi l-imputat ma kienx fittex l-għajnuna mingħandhom.[21]

11. **Dr. Joe Psaila Savona**, tabib, xehed illi l-imputat kien ilu pazjent tiegħu minn meta twieled għaliex kien it-tabib tal-familja tal-imputat u li għalkemm dejjem kien jafu bħala bniedem ferrieħi, wara li ġie lura mill-Ingilterra, innota li kien hemm bidla drammatika fih. Jgħid illi kien miġbud u ħafna drabi mdejjaq, "*bezziegh, paranoid, dipress*" u ma kellux dubju illi kellu xi problema, għalkemm l-imputat ma riedx jitkellem miegħu dwarha. Jgħid illi kellu bżonn għajnuna medika, tant li huwa kien jinsisti mal-imputat sabiex ifittex din l-għajnuna. Jgħid ukoll illi wara kien sar jaf x'kienet il-problema, imma fiż-żmien li huwa kien għamel dawn l-osservazzjonijiet ma kienx ċert, għaliex l-imputat ma talbux għajnuna u qatt ma għamillu testijiet sabiex jistabilixxi dan. Madankollu, jgħid ukoll illi dawn kienu lkoll sintomi ta' użu ta' droga u klinikament, kollox kien jindika illi kellu problema ta' droga li kienet teħtieġ attenzjoni medika.[22]

12. **Dr. Charles Cassar**, psikoterapista, jgħid illi l-ewwel darba li kien iltaqa' mal-imputat kien fil-bidu tas-Sajf tas-sena 2005. Dak iż-żmien l-imputat kien psikoloġikament imkisser u kien qed jikkontempla s-suwiċidju. Jgħid illi dak iż-żmien, l-imputat kien inqabad bid-droga. Matul is-sessjonijiet li għamel miegħu, huwa seta' jara li meta l-imputat beda jagħmel użu mid-droga, din tagħtu "*a sense of soft self*" u saret il-psikoloġija tiegħu, fis-sens illi sar psikoloġikament dipendenti fuqha, apparti li mingħajrha kien ikollu wkoll uġiegħ fiżiku, u fi kliemu stess l-imputat sar "*dipendenti assolutament*" fuq id-droga. Jispjega illi l-imputat kien serjament dipendenti fuq id-droga għaliex din kienet tagħtih l-identita` tiegħu u ma setax joqgħod mingħajrha. Jgħid ukoll illi tilef il-flus kollha li kien ġemma' proprju minħabba dan il-vizzju. In oltre skont ix-xhud, l-imputat kien joħroġ miegħu anke iżjed droga milli jkollu bżonn u dan sabiex ikun ċert li dejjem ikollu biżżejjed. Ix-xhud jispjega illi l-imputat fittex l-għajnuna billi rrikorra għandu, għaliex meta nqabad bid-droga, kellu bżonn

[20] Ara x-xhieda a fol. 109 sa 112 tal-proċess.
[21] Ara a fol. 160 sa 169 tal-proċess.
[22] Ara din ix-xhieda a fol. 115 sa 124 tal-proċess.

raġuni għaliex jgħix. Ma setax jibqa' jirrikorri għad-droga, għaliex la darba nqabad, il-familja tiegħu kienet taf b'din il-problema li huwa kellu u ma setax jibqa' jippretendi li kien kollox normali. Madankollu, l-imputat ma riedx jagħmel programm biex ma jidhirx f'dawn l-ambjenti u ried jaqta' d-droga waħdu, bir-riżultat li x-xhud illimita ruħu li jiggwidah dwar dak li kellu jagħmel fi tliet sessjonijiet. Jgħid illi fil-fatt l-imputat qata' d-droga waħdu, li kien baqa' 'jsegwih' tramite l-kappillan tal-Belt li miegħu l-imputat kien jagħmel xi xogħol sabiex jgħin lill-persuni fil-bżonn u reġa' ġie f'kuntatt mal-imputat xi sentejn jew tlieta qabel ix-xhieda tiegħu. F'dan iż-żmien l-istess imputat fittex l-għajnuna mingħandu wara li feġġewlu problemi mediċi u għalhekk tah it-terapija, din id-darba mhux indirizzata biex jaqta' d-droga, iżda sabiex jagħtih l-għodda psikoloġika li l-imputat seta' jissaħħah bihom. Baqa' jarah darba fil-ġimgħa għal sena sħiħa u baqa' f'kuntatt miegħu sa dakinhar tax-xhieda tiegħu, darba kull ħmistax jew darba kull tliet ġimgħat. Jgħid illi l-imputat kien rijabilitat u kellu ħajja kompletament stabbli.[23]

Jirriżulta mill-atti illi l-Qorti rreferiet lill-imputat quddiem il-Bord ta' Rijabilitazzjoni ta' Persuni li Nqabdu bid-Droga ai termini tal-Artikolu 8(3) tal-Kap. 537 tal-Liġijiet ta' Malta, b'digriet tagħha tas-6 ta' Frar 2017.

Mir-rapporti tas-***Social Worker*** **Mike Orland**, illi segwa lill-imputat matul il-perjodu li huwa kien riferit lill-Bord, jirriżulta illi fil-waqt ili l-imputat diġa` kien ħadem bis-sħiħ biex jaqta' l-problema tad-droga, huwa kien regolari fl-attendenza tiegħu għas-sessjonijiet mal-istess *social worker*, dejjem mexa mal-pjan ta' kura u t-testijiet kollha tal-kampjuni tal-urina dejjem irriżultaw fin-negattiv għal sustanzi lleċiti. Il-ħajja tiegħu kienet waħda stabbli, kien qed imexxi n-negozju tiegħu u kien iffokat fuq ix-xogħol u l-familja.[24] Fl-aħħar rapport tiegħu, l-istess *Social Worker* jgħid hekk dwar l-imputat:

> "Darren ilu f'sitwazzjoni stabli mingħajr użu ta' Droga għall-ħafna snin hekk kif irrapurtat minnu stess. F'dan il-perjodu ta' ħidma flimkien ma' l-Aġenzija Sedqa huwa ta' konferma ta' dan b'numru konsiderevoli ta' kampjuni tal-urina illi ikkonfermaw illi huwa għadu sa illum il bogħod mid-droga. Għall dan il-għan bħala ħaddiem illi segwejtu tul dan il-perjodu kollu qiegħed inressaq ir-rakkomandazzjoni sabiex il-każ ta' Darren Desira jingħalaq mill-Aġenzija Sedqa wara turija ta' stabilita fuq perjodu twil ta' zmien minn naħa ta' l-istess klijent."[25]

---

[23] Ara din ix-xhieda a fol. 125 sa 134 tal-proċess, kif ukoll ix-xhieda tal-istess Dr. Charles Cassar, a fol. 138 sa 159 tal-proċess.
[24] Ara dawn ir-rapporti a fol. 189 u 190 (datat 27 ta' Settembru 2017), a fol. 195 u 196 (datat 2 ta' Jannar 2018), a fol. 200 u 201 tal-proċess (datat 23 ta' April 2018) u a fol. 206 sa 207 tal-proċess (datat 15 ta' Ġunju 2018).
[25] Ara a fol. 207 tal-proċess.

Permezz tan-nota tal-Bord tar-Rijabilitazzjoni ta' Persuni li Nqabdu bid-Droga tal-20 ta' Ġunju 2018, il-Qorti ġiet infurmata illi l-istess Bord kien sodisfatt bil-proċess ta' rijabilitazzjoni tal-imputat li ntemm b'suċċess.[26]

Eunice Grech Fiorini, Reġistratur tal-Qrati u Tribunali Kriminali, xehdet illi dawn ta' llum huma l-uniċi proċeduri pendenti fil-konfront tal-imputat.[27]

Ikkunsidrat ukoll:

Fil-kors tat-trattazzjoni finali tagħha, id-difiża sostniet illi l-Qorti għandha tiskarta l-istqarrija tal-imputat meta tiġi għall-konsiderazzjonijiet tagħha dwar il-mertu. Għalkemm id-difiża ma tispeċifikax għalfejn il-Qorti għandha tagħmel dan, tirreferi għall-fatt illi l-istqarrija tal-imputat ittieħdet fis-sena 2005, u għalhekk huwa evidenti illi d-difiża kienet qegħda tirreferi għall-fatt illi l-imputat la ngħata d-dritt illi jottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tiegħu u lanqas ma ngħata d-dritt illi jkun assistit waqt l-istess interrogatorju.

Illi jirriżulta mis-suespost illi l-imputat irrilaxxja stqarrija lill-Pulizija Eżekuttiva fil-21 ta' Mejju 2005, wara li ngħata s-solita twissija skont il-liġi, iżda mingħajr il-jeddijiet fuq imsemmija. Fil-fatt l-ewwel jedd daħal fis-seħħ fil-liġi Maltija fl-10 ta' Frar 2010, permezz tal-Avviż Legali 35/2010, fil-waqt illi t-tieni jedd daħal fis-seħħ fit-28 ta' Novembru 2016, permezz tal-Avviż Legali 401 tal-2016 u għalhekk fiż-żmien illi l-imputat irrilaxxja l-istqarrija tiegħu, tali jeddijiet ma kinux għadhom viġenti fil-liġi Maltija.

F'dan ir-rigward din il-Qorti tagħmel referenza għas-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem tat-12 ta' Jannar 2016 fil-każ **Mario Borg v. Malta**, kif ukoll għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **The Republic of Malta vs Chukwudi Onyeabor** tal-1 ta' Diċembru 2016, fejn hemmhekk il-Qorti għamlet referenza għal diversi sentenzi tal-Qorti Kostituzzjonali ossia **Carmel Saliba vs Avukat Generali** tas-16 ta' Mejju 2016, **Stephen Nana Owusu vs Avukat Generali** tat-30 ta' Mejju 2016, **Malcolm Said vs Avukat Generali et** tal-24 ta' Ġunju 2016 u **Aaron Cassar vs Avukat Generali et** tal-11 ta' Lulju 2016 u għaddiet sabiex tiddeċiedi illi "*the denial of the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systematic restriction applicable to all accused persons must today be held to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement.*"

Il-Qorti tirreferi wkoll għas-sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fil-5 ta' Ottubru 2018, fl-ismijiet **Christopher Bartolo vs Avukat Ġenerali et**, f'liema każ fl-istqarrijiet tiegħu, ir-rikorrenti minkejja li qabel irrilaxxja l-ewwel stqarrija,

[26] Ara din in-nota a fol. 205 tal-proċess.
[27] Ara din ix-xhieda a fol. 215 u 216 tal-proċess.

kien ingħata parir mingħand l-avukat tiegħu li f'dak l-istadju ma jgħid xejn lill-pulizija, huwa xorta waħda rrisponda għad-domandi waqt l-interrogatorju li sarlu, bir-riżultat li stqarr fatti li kienu inkriminanti għalih, in kwantu ammetta li kien jixtri d-droga kemm għall-użu personali tiegħu, kif ukoll sabiex ibiegħ minnha lil terzi. Fis-sentenza tagħha, il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk dwar l-istqarrijiet rilaxxjati mill-istess rikorrenti mingħajr il-jedd ta' assistenza legali waqt l-interrogatorji tiegħu:

> "36. Mill-premess jirrizulta manifest li l-istqarrijiet rilaxxjati mir-rikorrent ser ikollhom kif fil-fatt gja` kellhom quddiem il-Qorti Kriminali impatt fil-proceduri kriminali, mhux in kwantu ghall-ammissjonijiet, izda in kwantu l-kontenut taghhom kien ittiehed in konsiderazzjoni fil-quantum tal-piena imposta fuqu mill-Qorti Kriminali, u issa huwa car li anke l-Qorti tal-Appell Kriminali ser tiehu konsiderazzjoni tal-kontenut tal-istqarrijiet f'dan ir-rigward. Ghalhekk, ghalkemm il-proceduri kriminali ghadhom pendenti u ghalhekk ma jistax f'dan l-istadju jigi determinat jekk kienx hemm lezjoni ta' smigh xieraq f'dawk il-proceduri, jekk l-istqarrijiet jithallew fil-process tal-proceduri kriminali, dawn wisq probabbilment ser isir uzu minnhom mill-Qorti tal-Appell Kriminali bi pregudizzju jew vantagg ghall-akkuzat fil-kwantifikazzjoni tal-piena, kemm dik karcerarja kif ukoll ghal dak li tirrigwarda l-multa li tista' tigi imposta.
>
> 37. Fid-dawl tal-premess it-tehid tal-istqarrijiet zgur li ser ikollhom impatt fuq l-ezitu tal-process kriminali u, ladarba dan isir, x'aktarx ser isir ksur tad-dritt tal-rikorrent ghal smigh xieraq tenut kont tal-fatt li dawn gew rilaxxjati mir-rikorrent fl-assenza ta' avukat li jassistih. Ghalhekk huwa xieraq li, filwaqt li f'dan l-istadju ma jistax jinghad jekk kienx hemm lezjoni ta' dan id-dritt fundamentali tar-rikorrent peress li l-proceduri kriminali ghadhom pendenti, dawn ma jithallewx jibqghu fl-inkartament tal-process kriminali." [sottolinear tal-Qorti]

Allura minkejja illi r-rikorrenti f'dak il-każ, kien ingħata l-jedd li jikkonsulta ma' avukat qabel l-ewwel interrogatorju tiegħu u anke eżerċita dan il-jedd, il-Qorti ordnat illi l-istqarrijiet tiegħu ma jitħallewx fl-inkartament la darba kien ser ikollhom impatt fuq l-eżitu tal-proċess kriminali u dan stante illi ma ngħatax il-jedd għall-assistenza legali waqt l-interrogatorji tiegħu. Din kienet ukoll il-konklużjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminal fis-sentenza tagħha tal-20 ta' Novembru 2018, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Claire Farrugia**, f'liema każ dik il-Qorti skartat bħala inammissibbli l-istqarrijiet tal-imputata, waħda minnhom ġuramentata, u dan għaliex għalkemm hija ngħatat id-dritt li tottjeni parir legali qabel l-istqarrijiet tagħha, madankollu hija ma ngħatatx id-dritt li tkun assistita minn avukat waqt l-interrogatorji li sarulha u dan stante li dan id-dritt ma kienx għadu viġenti fiż-żmien in kwistjoni. F'dan is-sens ukoll iddeċidiet l-istess Qorti

fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Emad Masoud** tas-16 ta' Mejju 2019 u fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Sandro Spiteri** tat-18 ta' Ġunju 2019, f'liema każ, bħal fil-każ odjern, l-imputat kien irrilaxxja stqarrija kemm mingħajr il-jedd li jottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tiegħu, kif ukoll mingħajr id-dritt li jkun assistit minn avukat waqt l-istess interrogatorju.

Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija (Spettur Malcolm Bondin) vs Aldo Pistella** tal-14 ta' Diċembru 2018, f'liema każ l-appellat kien ingħata l-jedd li jottjeni parir legali qabel l-interrogotarju tiegħu u anke eżerċitah, iżda ma ngħatax il-jedd li jkun assistit minn avukat waqt dan l-interrogatorju, stante illi anke f'dak il-każ, fiż-żmien in kwistjoni, dan il-jedd ma kienx viġenti fil-liġi Maltija, il-Qorti Kostituzzjonali reġgħet irribadiet il-konklużjonijiet tagħha fis-sentenza preċedenti fl-ismijiet **Christopher Bartolo vs Avukat Ġenerali et**:

> "14. Għalkemm, bħall-ewwel qorti, taqbel mal-appellanti illi f'dan l-istadju għadu ma seħħ l-ebda ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, madankollu, kif osservat fil-każ ta' Malcolm Said, il-qorti xorta hija tal-fehma li ma jkunx għaqli li l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija tal-akkużat Pistella ladarba din, għallinqas f'parti minnha, ittieħdet mingħajr ma Pistella kellu l-għajnuna ta' avukat. Għalhekk, għalkemm għadu ma seħħ ebda ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, fiċ-ċirkostanzi huwa għaqli illi, kif qalet l-ewwel qorti, ma jsir ebda użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali sabiex, meta l-proċess kriminali jintemm, ma jkunx tniġġes b'irregolarità – dik li jkun sar użu minn stqarrija li ttieħdet mingħajr ma l-interrogat kellu l-għajnuna ta' avukat – li tista' twassal għal konsegwenzi bħal tħassir tal-proċess kollu."

Fil-każ ta' **Philippe Beuze vs Belgium** deċiż mill-*Grand Chamber* tal-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fid-9 ta' Novembru 2018, dik il-Qorti reġgħet adottat il-kriterju tal-*overall fairness of the proceedings* sabiex tistħarreġ jekk seħħitx o meno leżjoni tad-dritt għal smiegħ xieraq. Għalkemm sabet li f'dan il-każ seħħet vjolazzjoni tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni, il-Qorti mxiet lil hinn minn dawk id-deċiżjonijiet li fihom instabet vjolazzjoni tal-imsemmi artikolu għaliex kien hemm restrizzjoni sistematika fil-liġi domestika tad-dritt ta' persuna suspettata jew arrestata ta' aċċess għall-avukat, u ddeċidiet illi l-Qorti għandha dejjem tistħarreġ iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ, tenut kont ta' numru ta' kriterji, mhux eżawrjenti, elenkati fid-deċiżjoni tagħha. Dik il-Qorti qalet hekk fid-deċiżjoni tagħha:

> "(γ) Relevant factors for the overall fairness assessment
>
> 150. When examining the proceedings as a whole in order to assess the impact of procedural failings at the pre-trial stage on the overall fairness of the criminal proceedings, the following non-exhaustive list of factors,

drawn from the Court's case-law, should, where appropriate, be taken into account (see Ibrahim and Others, cited above, § 274, and Simeonovi, cited above, § 120):

(a) whether the applicant was particularly vulnerable, for example by reason of age or mental capacity;

(b) the legal framework governing the pre-trial proceedings and the admissibility of evidence at trial, and whether it was complied with – where an exclusionary rule applied, it is particularly unlikely that the proceedings as a whole would be considered unfair;

(c) whether the applicant had the opportunity to challenge the authenticity of the evidence and oppose its use;

(d) the quality of the evidence and whether the circumstances in which it was obtained cast doubt on its reliability or accuracy, taking into account the degree and nature of any compulsion;

(e) where evidence was obtained unlawfully, the unlawfulness in question and, where it stems from a violation of another Convention Article, the nature of the violation found;

(f) in the case of a statement, the nature of the statement and whether it was promptly retracted or modified;

(g) the use to which the evidence was put, and in particular whether the evidence formed an integral or significant part of the probative evidence upon which the conviction was based, and the strength of the other evidence in the case;

(h) whether the assessment of guilt was performed by professional judges or lay magistrates, or by lay jurors, and the content of any directions or guidance given to the latter;

(i) the weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue; and

(j) other relevant procedural safeguards afforded by domestic law and practice."

F'dak il-każ, meta l-Qorti Ewropea ġiet biex teżamina dawn il-kriterji fil-kuntest taċ-ċirkostanzi li kellha quddiemha, fil-waqt illi saħqet illi kienet qed issib vjolazzjoni tal-Artikolu 6 fid-dawl ta' diversi fatturi meħudha lkoll flimkien u mhux kull fattur meqjus separatament, ikkunsidrat *inter alia* illi fl-istess każ, ir-restrizzjonijiet fuq id-dritt tal-aċċess għall-avukat kienu estensivi u dan fis-sens

illi l-akkużat ġie interrogat waqt li kien fil-kustodja tal-pulizija mingħajr ma qabel ingħata l-opportunita` li jottjeni parir legali jew li jkollu avukat preżenti u fil-kors tal-investigazzjoni ġudizzjarja li seħħet wara, ma ngħatax il-possibilita` li jkun assistit minn avukat, kif lanqas ma ngħata dan id-dritt f'atti investigattivi oħrajn sussegwenti. F'dawk iċ-ċirkostanzi, mingħajr ma ngħata informazzjoni ċara dwar id-dritt tiegħu għas-silenzju, huwa rrilaxxja stqarrijiet dettaljati u sussegwentement ta wkoll verżjonijiet differenti dwar il-fatti, bir-riżultat illi għamel stqarrijiet, li għalkemm ma kinux inkriminanti fis-sens restrittiv ta' din il-kelma, effettwaw sostanzjalment il-posizzjoni tiegħu, speċjalment fir-rigward ta' akkuża partikolari. Dawn l-stqarrijiet ġew ilkoll ikkunsidrati bħala ammissibbli fil-proċeduri kontra tiegħu. In oltre tali stqarrijiet kellhom rwol importanti fil-proċeduri u fir-rigward ta' akkuża minnhom, kienu jiffurmaw parti integrali mill-provi li a bażi tagħhom huwa nstab ħati.

Fil-każ deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet **Paul Anthony Caruana vs Avukat Ġenerali et** nhar il-31 ta' Mejju 2019, l-attur ilmenta minn ksur tal-jedd tiegħu għal smiegħ xieraq fid-dawl tal-fatt illi ma ngħatax id-dritt tal-aċċess għall-avukat kemm qabel irrilaxxja l-istqarrija tiegħu lill-pulizija kif ukoll waqt l-interrogatorju tiegħu, u għaldaqstant talab lill-Qorti kemm sabiex tiddikjara illi ġew leżi d-drittjiet fundamentali tiegħu kif sanċiti fl-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, kif ukoll sabiex takkorda dawk ir-rimedji effettivi inkluż li tannulla, tħassar u tirrevoka s-sentenza mogħtija fil-konfront tiegħu mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, li permezz tagħha kien instab ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu u ġie kkundannat għal terminu effettiv ta' priġunerija.

F'dan il-każ, wara li rreferiet għall-każ ta' **Ibrahim and Others v. United Kingdom** deċiż mill-Qorti Ewropea fit-13 ta' Settembru 2016 u kompliet illi allura l-fatt waħdu li persuna ma tkunx tħalliet tingħata l-għajnuna ta' avukat waqt l-interrogazzjoni, ukoll jekk ma kienx hemm raġunijiet impellenti għal dan in-nuqqas, ma huwiex biżżejjed biex, *ipso facto*, jinsab ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, iżda wieħed irid iqis il-proċess fit-totalità tiegħu, il-Qorti Kostituzzjonali għamlet referenza wkoll għad-deċiżjoni f'**Beuze v. Belgium** u għall-kriterji hemmhekk indikati (u fuq ċitati minn din il-Qorti) li a bażi tagħhom wieħed għandu jeżamina l-proċeduri fl-intier tagħhom fid-dawl tal-impatt tan-nuqqasijiet proċedurali fl-istadju ta' qabel il-proċeduri. Il-Qorti kompliet hekk dwar l-ilment tal-attur:

> "20. Fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjoniiet, l-aggravju tal-attur – safejn igħid illi "l-fatt waħdu illi persuna li tkun instabet ħatja ma tkunx tħalliet tikkonsulta ma' avukat tal-fiduċja tagħha fil-mument tal-investigazzjoni u l-għotja ta' stqarrija lill-pulizija, minħabba restrizzjoni sistematika fil-liġi maltija, awtomatikament ikun ifisser illi saret vjolazzjoni tad-dritt

fundamentali tas-smigħ xieraq ta' dik l-istess persuna taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea" – huwa ħażin u huwa miċħud.

21. Fil-każ tallum kien hemm raġuni tajba għala l-attur ma tħalliex ikellem avukat qabel jew waqt l-ewwel interrogazzjoni. Ir-raġuni hi li kien hemm il-ħsieb li ssir controlled delivery lil terza persuna li kienet tipprovdi lill-attur bid-droga, u biex din l-operazzjoni tirnexxi kien meħtieġ li l-attur ma jitħalla jikkomunika ma' ħadd biex ma titwassalx il-kelma lil dan it-terz.

...

23. L-attur ingħata t-twissija li trid il-liġi qabel ma ta l-istqarrija, u ma saret ebda allegazzjoni li l-istqarrija saret fiċ-ċirkostanzi msemmija fl-art. 658 tal-Kodiċi Kriminali. ... Ħlief għall-fatt li ma kellux avukat dak il-ħin, l-attur ma ressaq ebda argument serju kontra l-validità u l-veraċità tal-istqarrija.

24. Għandu jingħad ukoll illi l-attur ma nżammx aktar milli kien meħtieġ biex tirnexxi l-operazzjoni tal-controlled delivery; dakinhar stess kien meħlus u seta' liberament ikellem avukat.

25. Barra minn hekk, <u>l-istqarrija magħmula lill-pulizija ma kinitx ir-raġuni li wasslet għall-kundanna tal-attur</u>: l-attur instab ħati mill-qorti ta' ġurisdizzjoni kriminali għax ammetta l-ħtija għal dawk l-akkużi li ma ġewx ritirati. Dan għamlu fil-preżenza tal-avukat wara li ikkonsulta miegħu u quddiem maġistrat li wissih bil-konsegwenzi tal-ammissjoni u tah l-opportunità li jeħodha lura.

26. Tassew illi l-attur igħid illi kien kondizzjonat bil-fatt li kien ġà ta stqarrija lill-pulizija qabel ma ammetta quddiem il-qorti...

27. Dan jista' f'ċerti ċirkostanzi jkun fattur relevanti, iżda fil-każ tal-lum l-attur seta' jiċħad dak li stqarr fl-istqarrija u wkoll, jekk tassew kif qal hu kien fis-sakra meta għamilha u għalhekk l-istqarrija ma għamilhiex "volontarjament", jikkontestaha taħt l-art. 658 tal-Kodiċi Kriminali – seta' saħansitra jirtira l-ammissjoni li għamel quddiem il-qorti – għax il-qorti ta' ġurisdizzjoni kriminali, presjeduta minn ġudikant togat, kienet taf biżżejjed, fid-dawl tas-sentenza ta' Salduz, li kienet ingħatat qabel, li ma kellhiex toqgħod fuq l-istqarrija weħedha, aktar u aktar jekk tkun ġiet irtirata, jekk ma jkunx hemm xiehda oħra li ma tħallix dubju dwar il-ħtija. Bilkemm għalfejn ngħidu wkoll illi l-attur kien inqabad in flagrante, bi kwantità ta' droga fuq il-persuna tiegħu u fid-dar fejn kien joqgħod.

28. Il-qorti aktar temmen illi l-attur ammetta quddiem il-qorti mhux għax kondizzjonat bl-istqarrija li kien ta iżda għax kien jaf bix-xiehda l-oħra kontrieh u biex jieħu l-benefiċċju, li fil-fatt ingħata, taħt l-art. 29 tal-

> Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi [Kap. 101].” [sottolinear ta’ din il-Qorti]

F’każ ieħor deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali nhar is-27 ta’ Settembru 2019, fl-ismijiet **Graziella Attard vs Avukat Ġenerali**, f’liema każ il-posizzjoni legali fit-teħid ta’ stqarrija kienet dik adoperata qabel l-10 ta’ Frar 2010 u għalhekk qabel ġie fis-seħħ id-dritt ta’ persuna suspettata jew arrestata li tottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tagħha, wara li rreferiet ukoll għall-każ **ta’ Beuze v. Belgium**, l-istess Qorti kkonkludiet illi:

> “10. Madanakollu, billi ċ-ċirkostanzi fejn il-persuna interrogata tista’ ma titħalliex tkellem avukat huma l-eċċezzjoni aktar milli r-regola, u din il-qorti għandha s-setgħa li tagħti rimedju fejn issib li disposizzjoni li tħares dritt fondamentali mhux biss “qiegħda tiġi” iżda wkoll meta “tkun x’aktarx sejra tiġi miksura”, din il-qorti hija tal-fehma, kif osservat fis-sentenza mogħtija fl-24 ta’ Ġunju 2016 fl-ismijiet Malcolm Said v. Avukat Ġenerali, **illi ma jkunx għaqli** – partikolarment fid-dawl ta’ inkonsistenzi fis-sentenzi tal-Qorti Ewropea li joħloq element ta’ imprevedibilità, kif jixhdu l-posizzjonijiet konfliġġenti li ħadet fil-każ ta’ Borg u f’dak ta’ Beuze – **illi l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija mogħtija mill-attriċi lill-pulizija** għaliex tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in-nuqqas ta’ għajnuna ta’ avukat ma kienx nuqqas li ma jista’ jkollu ebda konsegwenza ta’ preġudizzju għall-attriċi, aktar u aktar meta fl-istqarrija ammettiet sehma fir-reat.” [enfasi ta’ din il-Qorti]

Fl-istess sentenza, il-Qorti Kostituzzjonali tenniet ukoll is-segwenti:

> “18. Il-qorti tqis illi l-ordni li l-istqarrija titneħħa mill-inkartament, aktar milli rimedju għal ksur li, wara kollox, għadu ma seħħx, huwa garanzija tal-integrità tal-proċess u wkoll fl-interess pubbliku, biex ma jiġrix l-proċess kontra l-attriċi jkollu jitħassar wara li jintemm, b’ħela ta’ ħin u riżorsi, li tkun forma oħra ta’ inġustizzja għax il-liġijiet għandhom iħarsu mhux biss lil min hu mixli b’reat iżda wkoll lil min jista’ jkun vittma ta’ reat.
>
> 19. Il-qorti għalhekk terġa’ ttenni li ma jkunx għaqli li jsir użu mill-istqarrija waqt il-proċess kriminali ...”.

Huwa evidenti illi fil-każ odjern, jeħtieġ li din il-Qorti teżamina ċ-ċirkostanzi li għandha quddiemha mhux mill-ottika ta’ ksur tal-jedd għal smigħ xieraq stante li m’għandhiex kompetenza li tagħmel dan, iżda sempliċiment mil-lat tal-valur probatorju li għandha tingħata l-istess stqarrija, tenut kont madankollu tal-ġurisprudenza fuq indikata. Mis-suespost, il-Qorti jidhrilha illi fil-każ ta’ Beuze, sabiex sabet vjolazzjoni tal-jedd tal-akkużat għal smigħ xieraq, il-Qorti Ewropea

fil-valutazzjoni tagħha tal-*overall fairness of the proceedings* straħet ħafna fuq il-fatt illi l-akkużat ma ngħatax aċċess għall-avukat qabel u/jew waqt l-interrogatorji diversi li sarulu, illi fl-istqarrijiet tiegħu għamel dikjarazzjonijiet inkriminanti u illi fir-rigward ta' akkuża partikolari, l-istqarrijiet tiegħu kellhom impatt tali illi wasslu għal sejbien ta' ħtija. Fil-każ ta' Paul Anthony Caruana, imbagħad, fil-waqt illi ma sabitx ksur tad-dritt tal-attur għal smigħ xieraq, il-Qorti Kostituzzjonali qieset bħala fattur determinanti l-fatt illi huwa nstab ħati mill-Qorti tal-Maġistrati mhux fid-dawl tal-istqarrija rilaxxjata minnu lill-pulizija, iżda a bażi tal-ammissjoni tiegħu fil-proċeduri. Effettivament din il-Qorti tinnota illi dejjem tibqa' kunsiderazzjoni determinanti kemm l-istqarrija rilaxxjata mingħajr il-jedd ta' aċċess għall-avukat, ikollha impatt fuq l-eżitu tal-proċeduri, jew fi kliem ieħor fuq is-sejbien ta' ħtija tal-imputat.

Il-Qorti qed tqis ukoll illi fis-sentenza tagħha tas-7 ta' Jannar 2020 fl-ismijiet <u>**Il-Pulizija vs Carmel Polidano, Michael Mercieca, *Omissis***</u>, il-Qorti tal-Appell Kriminali għamlet rassenja tal-ġurisprudenza, kemm tal-Qrati Maltin kif ukoll tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem dwar din il-kwistjoni u rrikonoxxiet illi kien hemm tibdil sostanzjali fid-deċiżjonijiet mogħtija mill-Qorti Ewropea dwar dan il-punt. Il-Qorti għamlet referenza għal <u>**Beuze v. Belgium**</u>, kif ukoll għas-sentenzi tal-Qrati Maltin li rreferew għal din id-deċiżjoni, fosthom <u>**Il-Pulizija vs Maximilian Ciantar**</u> tal-Qorti tal-Appell Kriminali tas-27 ta' Frar 2019, fejn il-Qorti straħet fuq l-istqarrija tal-imputat, <u>abbinata ma' provi oħrajn</u>, minkejja li l-imputat ma ngħatax id-dritt li jkun assistit minn avukat waqt l-interrogatorju tiegħu, fil-waqt illi kien ingħata l-jedd għall-parir legali qabel tali interrogatorju, <u>**Paul Anthony Caruana vs Avukat Ġenerali et**</u> fuq ċitata, kif ukoll <u>**Stephen Pirotta vs Avukat Ġenerali et**</u> tas-27 ta' Settembru, 2019 fejn il-Qorti Kostituzzjonali sabet li r-rikorrenti ma ġarrab ebda ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq bil-fatt illi ma kienx ingħata l-għajnuna ta' avukat waqt l-interrogazzjoni tiegħu u dan wara li kkunsidrat illi:

> "Fil-każ tallum ma jista' jkun hemm ebda dell ta' dubju li l-attur kien ħati tal-imputazzjonijiet imressqa kontra tiegħu, kif wara kollox għarfet l-ewwel qorti stess. L-ewwel qorti għarfet ukoll illi l-qrati ta' ġurisdizzjoni kriminali waslu għall-konklużjoni tal-ħtija tal-attur <u>bis-saħħa ta' xiehda oħra barra l-istqarrija tiegħu</u>. Meqjus il-proċess kriminali fl-intier tiegħu, ma jistax jingħad illi l-attur ma ngħatax smigħ xieraq: kellu għarfien tal-provi kollha mressqa kontrih u ma ntweriex li nżamm mistur xi tagħrif li kellha l-pulizija; kellu għajnuna ta' avukat waqt il-proċess quddiem il-qorti; kellu fakoltà jressaq xhieda u jagħmel konto-eżami tax-xhieda tal-prosekuzzjoni; instab ħati bis-saħħa ta' xiehda oġġettiva li, ukoll jekk ma tqisx l-ammissjoni tiegħu, rabtitu mal-inċident u ma setgħetx tħalli dubju dwar il-ħtija tiegħu." [sottolinear ta' din il-Qorti]

Il-Qorti tal-Appell Kriminali rreferiet ukoll għas-sentenza mogħtija fl-ismijiet **<u>Farrugia vs. Malta</u>**, reża finali fis-7 ta' Ottubru 2019, mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, li wkoll ikkonfermat il-posizzjoni li ttieħdet fil-każ ta' Beuze u kompliet hekk:

> "Illi l-izvillup fl-interpretazzjonijiet dwar il-jedd ta' smiegh xieraq kif moghtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fosthom fis-sentenzi sucitati fl-ismijiet 'Beuze vs Belgium' moghtija mill-Grand Chamber u s-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet 'Farrugia vs. Malta' gia gie rifless fil-pozizzjoni li l-Qorti Kostituzzjonali u l-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) qeghdin jiehdu meta jikkunsidraw jekk kienx hemm ksur tal-jedd ta' smiegh xieraq. Jirrizulta li hemm zvillup fis-sens li l-fatt li stqarrija tkun ittiehdet minghajr il-prezenza tal-Avukat skont dawn l-ahhar sentenzi mhumiex awtomatikament jigu kkunsidrati bhala li jiksru d-dritt ghal smiegh xieraq izda li qieghed jittiehed kont tal-proceduri fit-totalita' 5taghhom sabiex jigi determinat jekk kienx hemm lezzjoni o meno tad-dritt ghal smiegh xieraq."

Hawnhekk il-Qorti rreferiet ukoll għas-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) tas-17 ta' Ottubru 2019, fl-ismijiet **<u>Ir-Repubblika ta' Malta vs Martino Aiello</u>** u dan wara referenza kostituzzjonali li saret lilha mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-9 ta' April 2018, liema referenza ġiet deċiża billi l-Qorti ddikjarat illi:

> "fic-cirkostanzi tal-kaz mhux ser ikun jirrizulta ebda lezjoni tad-dritt fondamentali tal-akkuzat Martino Aiello ghal smigh xieraq kif sancit bl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali jekk isir uzu fil-guri kontra tieghu mill-istqarrija li huwa rrilaxxja lil pulizija fid-dsatax (19) ta' Ottubru tas-sena elfejn u erbatax (2014) ...".

Dan wara li l-istess Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) ikkunsidrat illi dan il-każ kien kemmxejn differenti minn dak ta' Aldo Pistella, fuq ċitat, in kwantu kuntrarjament għal Pistella, Aiello kien irrinunzja għad-dritt tiegħu li jikkonsulta ma' avukat qabel l-interrogatorju tiegħu u ma ġiex muri li huwa xtaq li jkollu avukat preżenti waqt l-interogazzjoni. In oltre fil-fehma tal-Qorti, ir-rikorrenti naqas milli juri li huwa kellu jitqies bħala persuna vulnerabbli u lanqas irriżultat xi prova fis-sens illi ċ-ċirkostanzi li fihom ittieħdet l-istqarrija kienu għalih intimidanti. Ir-rikorrenti lanqas ma attakka l-volontarjeta` tal-istqarrija tiegħu u ma qajjem l-ebda lment dwar l-istess stqarrija, iżda talab lill-Qorti Kriminali sabiex ikun jista' jressaq eċċezzjoni dwar l-inammissibilità tal-istqarrija biss minħabba dak deċiż mill-Qorti Ewropea fil-każ ta' Borg.

Finalment, qieset ukoll illi kien fl-interess pubbliku li jiġi investigat u mressaq sabiex jiġi ġudikat mill-Qrati ta' ġurisdizzjoni kriminali stante li nqabad in flagrante jittraffika d-droga f'Malta. Din is-sentenza ġiet ikkonfermata mill-Qorti Kostituzzjonali permezz tas-sentenza tagħha tas-27 ta' Marzu 2020, fejn l-istess Qorti qieset ukoll illi:

> "21. L-istqarrija in kwistjoni m'hijiex l-unika prova għal dak li jirrigwarda x'ġara fit-18 ta' Ottubru, 2014. Mill-atti tal-proċeduri kriminali jirriżulta li l-appellant kien qiegħed isuq il-vettura li fiha nstabet id-droga. Kif il-vettura niżlet minn fuq il-catamaran twaqqfet mill-pulizija li għamlu tfittxija u sabu d-droga fil-vettura. L-appellant stess meta xehed fis-seduta tad-9 ta' Jannar, 2019 quddiem l-ewwel Qorti, qal li l-pulizija arrestawh meta kellu d-droga." [sottolinear ta' din il-Qorti]

Is-sentenzi fuq ċitati huma lkoll konkordi f'aspett speċifiku u ċioe` li f'kull każ l-istqarrija ma kinitx l-unika prova mressqa in sostenn tal-akkużi dedotti.

Fis-sentenza tagħha **Il-Pulizija vs Carmel Polidano et** imbagħad, il-Qorti tal-Appell Kriminali kkonkludiet illi:

> "Din il-Qorti temfasizza li d-dritt li suspettat ikollu Avukat prezenti minn stadju bikri tal-investigazzjoni mhijiex limitata ghal persuni kkunsidrati vulnerabbli. Anke persuni li kellhom diversi kundanni precedenti kontra taghhom u li ghalhekk huma intizi fil-mod ta' kif jittiehdu l-interogazzjonijiet kif ukoll persuni li l-Avukat Generali jirreferi ghalihom bhala b'esperjenza f'varji oqsma tan-negozju ukoll ghandhom dritt li jkollhom Avukat prezenti minn stadju bikri tal-investigazzjoni. Il-ligi ma tiddistingwix bejn persuna u ohra. Huwa d-dritt ta' kull persuna li jkun assistit minn Avukat anke matul l-interrogazzjoni. Mhuwiex kontestat li fiz-zmien li ttiehdu l-istqarrijiet kif ukoll ix-xhieda ta' uhud mill-akkuzati quddiem l-espert Vincent E. Ciliberti fl-istadju tal-inkjesta, l-ligi ma kinitx taghti jedd lil suspettati biex ikollhom Avukat prezenti waqt it-tehid tal-istqarrija. Biss pero' issa li l-ligi tipprovdi ghal dan id-dritt, huwa rikonoxxut u accettat li d-dritt ghal smiegh xieraq ghandu jigi rispettat minn stadju bikri tal-investigazzjoni.
>
> Din il-Qorti filwaqt li tirrikonoxxi li kien hemm zvilupp sinifikattiv f'dawn l-ahhar xhur, fejn il-Qrati qeghdin iharsu lejn il-proceduri fit-totalita' taghhom sabiex jigi deciz jekk kienx hemm lezzjoni tad-dritt ghal smiegh xieraq, din il-Qorti tissotolinea li bl-ebda mod ma hemm uniformita' fil-kunsiderazzjonijiet u decizjonijiet tal-Qrati dwar jekk stqarrijiet u dikjarazzjonijiet mehuda matul l-investigazzjoni minghajr id-dritt tal-prezenza tal-Avukat jilledux id-dritt ghal smiegh xieraq. Din il-Qorti ma ghandha l-ebda kompetenza biex tiddeciedi dwar lezjoni o meno ta' dritt fundamentali izda trid tiddeciedi biss jekk ghandhiex tiehu in konjizzjoni

stqarrijiet u dikjarazzjonijiet ohra fl-istadju tal-investigazzjoni minghajr id-dritt li suspettati jkunu assistiti minn Avukat. Din il-Qorti ghalhekk tqis li gialadarba qieghdin fi stadju ta' revizjoni, filwaqt li bl-ebda mod ma hija tiddikjara li sehh xi ksur tad-dritt ghal smiegh xieraq, tiddeciedi li sabiex ma jkunx hemm ir-riskju ta' xi ksur, kwalunkwe dikjarazzjoni, stqarrija jew xhieda moghtija mill-imputati Carmel Polidano, Michael Mercieca u Muhammad Saleem fl-istadju tal-investigazzjoni u l-inkjesta minghajr il-prezenza tal-Avukat bhala inammissibli."

Irid jingħad ukoll madankollu illi fis-sentenza tagħha tas-27 ta' Jannar 2021, fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs L-Avukat tal-Istat**, il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk dwar l-istqarrija rilaxxjata mir-rikorrenti fid-19 ta' Frar 2010, meta allura persuna suspettata kellha l-jedd li titkellem ma' avukat biss qabel l-interrogazzjoni tagħha:

"26. Kif diġa` issemma, il-fatt waħdu li saret l-interrogazzjoni mhux fil-presenza ta' avukat ta' fiduċja tal-attur m'huwiex biżżejjed sabiex jagħti lok għall-ksur tad-dritt fundamentali ta' smigħ xieraq. Madankollu l-użu ta' dik l-istqarrija fil-proċeduri kriminali, li fiha l-attur ammetta għal uħud mir-reati li akkużat biha, taf twassal sabiex iseħħ dak il-ksur tal-jedd fundamentali. Dan iktar u iktar meta tikkunsidra l-ġurisprudenza ampja tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem li issa ilha s-snin tirrepeti l-istess insenjament.

27. Li s-suspettat jitkellem ma' avukat qabel l-interrogazzjoni, l-assistenza ta' avukat wara li tkun saret l-interrogazzjoni u n-natura *adversarial* tal-kawża kriminali sussegwenti, m'humiex garanzija adegwata li jirrimedjaw għad-difett li s-suspett ma kienx assistit minn avukat waqt l-interrogazzjoni li saret meta kien taħt arrest. Fis-sentenza riċenti Mehmet Zeki Celebi v. Turkey (App. 27583/07) il-QEDB kompliet tisħaq:

"57. The onus will be on the Government to demonstrate convincingly why, exceptionally and in the specific circumstances of the case, the overall fairness of the trial was not irretrievably prejudiced by the restriction on access to legal advice. The Court also reiterates that it is only in very exceptional circumstances that it can conclude that a given trial has not been prejudiced by the restriction of an applicant's right of access to a lawyer (see Dimitar Mitev v. Bulgaria, no. 34779/08, 71, 8 March 2018)".

28. Irrispettivament taqbilx mar-raġunament ta' dik il-Qorti internazzjonali, jibqa' l-fatt li l-ġurisprudenza kienet ċara meta ngħatat is-sentenza ta' Salduz f'Novembru 2008 fis-sens li n-nuqqas ta' assistenza ta' avukat waqt interrogazzjoni tal-pulizija kienet difett proċedurali. Dan għalkemm bis-sentenza Ibrahim and Others v. the United Kingdom tat-13 ta' Settembru 2016, il-Grand Chamber għamlet enfażi fuq l-'*overall*

fairness' tal-proċeduri kriminali u fis-sentenza Beuze v. Belgium tad-9 ta' Novembru 2018 l-istess qorti kompliet tiċċara kif kellu jiġi applikat dak il-prinċipju.

29. Fl-aħħar mill-aħħar il-qrati domestiċi ma jistgħux jippermettu li f'proċeduri kriminali li għadhom pendenti jitħallew stqarrijiet li jkunu saru fl-assenza ta' avukat u li l-QEDB ilha tiddeskrivih bħala difett proċedurali bil-periklu manifest li dak il-fatt jikkontamina l-proċess kriminali kollu. Illum il-ġurnata hi l-istess Qorti Kriminali li qegħda taddotta din il-posizzjoni f'deċiżjonijiet preliminari li qegħdin jingħataw (hekk per eżempju **r-Repubblika ta' Malta v. Rosario Sultana** deċiżjoni tat-23 ta' Settembru 2020 u **r-Repubblika ta' Malta v. Rosario Militello** tat-3 ta' Diċembru 2019).

30. Kien id-dmir tal-Gvernijiet differenti matul is-snin li jaġġornaw ruħhom mas-sentenzi tal-Qorti Ewropea u ma jistennewx sal-2016 sabiex jintroduċu disposizzjoni fil-Kodiċi Kriminali li s-suspettat għandu jedd għall-assistenza ta' avukat waqt l-interrogazzjoni li ssir meta jkun fil-kustodja tal-pulizija. Emenda li saret sabiex tittrasponi d-disposizzjoni tad-Direttiva 2013/48/UE tal-Parlament Ewropew (ara Art. 355AT tal-Kodiċi Kriminali), li fost miżuri oħra assigurat id-dritt tas-suspettat għall-assistenza ta' avukat waqt l-interrogazzjoni mill-pulizija.

Għal dawn il-motivi tiċħad l-appell, b'dan li tagħti direzzjoni lill-Qorti Kriminali sabiex fil-proċeduri kriminali *The Republic of Malta v. Izuchukwu Morgan Onourah* (att ta' akkuża numru 11/2015) ma tippermettix l-użu bħala prova tal-istqarrija li l-appellant kien ta waqt li kien fil-kustodja tal-pulizija."

Fis-sentenza tagħha tad-29 ta' Lulju 2021, fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Kevin Sammut**, il-Qorti Kriminali qalet hekk dwar din il-materja wara li rreferiet fit-tul għall-ġurisprudenza tal-Qrati Maltin u tal-Qorti Ewropea dwar l-istess:

"Fil-gurisprudenza ndikata iktar il-fuq, ma jistax ma jigix innutat li filwaqt li certu sentenzi jenfazizzaw l-inammisibilta' ta' stqarrija, meta susspetat ma kienx akkumpanjat mill-avukat tieghu qabel u fil-hin tal-interrogazzjoni, *stante* li difett bhal dan ma jistax jigi sanat, sentenzi ohrajn jtennu illi sempliciment ghax susspettat ma jkunx akkumpanjat mill-avukat tieghu qabel u fil-hin tal-interrogazzjoni ma ghandux awtomatikament ifisser li l-istqarrija li hu jkun irilaxxa hija inammissibli u ghaldaqstant tali proceduri ghandhom jigu evalwati fit-totalita' taghhom u jittiehed kont tal-'*overall fairness'* ta' l-istess proceduri.

<u>Din il-Qorti tinnota b' dispjaċir u tenfasizza li certament ma jistax jingħad li hemm certezza legali u cioe' 'legal certainty' dwar din il-kwisjtoni.</u>" [sottolinear ta' dik il-Qorti]

B'mod partikolari, il-Qorti rreferiet ukoll għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali (sede Superjuri) tas-27 ta' Jannar 2021, fl-ismijiet **<u>Ir-Repubblika ta' Malta vs Rosario Militello</u>**, fejn bħal fis-sentenza fil-każ ta' **<u>Ir-Repubblika ta' Malta vs Hassan Ali Mohammed Abdel Raouf, Josephine Wadi</u>**, tal-istess jum, dik il-Qorti kkonkludiet hekk dwar stqarrijiet rilaxxjati fiż-żmien meta suspettat ma kellux id-dritt li jkun assistit minn avukat waqt l-interrogatorju tiegħu:

"***<u>23. Għaldaqstant magħmula dawn il-konsiderazzjonijiet, l-aggravju sollevat mill-Avukat Ġenerali jistħoqqlu akkoljiment b'dan illi fil-kors taċ-ċelebrazzjoni tal-ġuri, wara li jinstemgħu il-provi kollha, fl-indirizz finali, l-Imħallef togat għandu jagħti dik id-direzzjoni opportuna lil ġurati dwar il-valur probatorju ta'l-istqarrija rilaxxati mill-akkużat jekk jirrizulta illi dawn ma ttieħdux skont il-liġi, jew jekk javveraw irwieħhom dawk iċ-ċirkostanzi elenkati fil-linji gwida stabbiliti fid-deċiżjoni Beuze hawn fuq iċċitata. Fuq kollox, għall-appellat dejjem jibqa' id-dritt tiegħu li jitlob reviżjoni tal-verdett u s-sentenza tal-Qorti Kriminali fl-eventwalita' li jkun hemm dikjarazzjoni ta' ħtija fil-konfront tiegħu.</u>***"

Dwar dan il-Qorti Kriminali kompliet hekk:

"**<u>Din il-Qorti temfasizza li nonostante l-fatt li l-legislatur ma ghamilx regola li teskludi l-ammissjoni ta' stqarrija rilaxxata fi zmien fejn suspettat ma kellux id-dritt li jkollu Avukat prezenti suspettat, tqis li wiehed ma jistax jistenna li l-legislatur sejjer jindika c-cirkostanzi kollha ta' meta prova ma ghandhiex valur probatorju. Izda d-decizjoni dwar jekk prova ghandhiex valur probatorju ghandha tithalla fid-diskrezzjoni tal-Qrati.</u>**

<u>Din il-Qorti in oltre' taghmilha cara li ma taqbilx li stqarrija rilaxxata minghajr ma persuna tkun inghatat id-dritt li jkollha Avukat prezenti qabel u waqt it-tehid tal-istqarrija ghandha tibqa' in atti</u>, tiġi murija l-gurati u li jkun fl-indirizz li l-Qorti taghti direzzjoni lil gurati dwar il-valur probatorju taghha. Wiehed ma jistax jinsa' li meta si tratta ta' gurati ta' fatt, ma jistax jinghad li bil-fatt li l-Imhallef ikun ta' direzzjoni sabiex l-istqarrija ma tinghatax valur probatorju sejjer jiġi assigurat li l-gurati mhumiex se jkunu gia influwenzati b'dak imnizzel fl-istqarrija li tkun a disposizzjoni taghhom." [enfasi ta' dik il-Qorti]

L-istess Qorti mbagħad irreferiet għas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tal-istess jum ossia tas-27 ta' Jannar 2021 fl-ismijiet **<u>Morgan Onuorah vs L-Avukat</u>**

tal-Istat fuq ċitata, kif ukoll għas-sentenza fl-ismijiet **The Police vs Alexander Hickey** tal-istess jum, fejn il-Qorti Kostituzzjonali waslet għall-konklużjoni differenti, u fl-aħħar każ iddeċidiet li ma kellux isir użu mill-istqarrijiet tal-imputat minkejja l-fatt li dawn kienu ġew anke ikkonfermati bil-ġurament u kienet ġiet reġistrata ammissjoni fil-mori tal-proċeduri. Fir-rigward ta' dan tal-aħħar madankollu jrid jingħad ukoll illi l-imputat kien għadu minuri meta rrilaxxja l-istqarrijiet tiegħu u tenut kont ta' ċirkostanzi oħrajn imsemmija fl-istess sentenza, seta' jiġi meqjus bħala persuna vulnerabbli.

Fis-sentenza tagħha, il-Qorti Kriminali mbagħad irreferiet ukoll għas-sentenza fl-ismijiet **Clive Dimech vs Avukat Ġenerali**, deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) fejn ingħad hekk:

> *"Illi l-Qorti sejra tibda biex titratta t-tieni eċċezzjoni tal-intimat għaliex jekk din tintlaqa' ma jkunx hemm ħtieġa li teżamina l-eċċezzjonijiet l-oħrajn. Huwa skontat li m'hemm l-ebda jedd fundamentali taħt Art. 39 tal-Kostituzzjoni jew taħt Art. 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja għall-assistenza t'avukat waqt l-interrogazzjoni bħala tali. Hemm jedd fundamentali għal smiegħ xieraq. Biex jiġi stabbilit ksur ta' dan il-jedd, irid jiġi eżaminat il-proċess – f'dan il-każ proċess kriminali – fit-totalita` tiegħu u mhux jiġi maqsum biex issir enfasi fuq xi episodju partikolari. F'dan il- każ il-proċeduri għadhom fil-bidu tagħhom u għalhekk mhux possibbli f'dan l-istadju li l-Qorti tbassar kif sejjer ikun l-iter proċesswali sħiħ. Dan ma jfissirx li element proċedurali partikolari ma jistax minnu nnifsu ikun tant deċiżiv li l-korrettezza tal-proċess ma tkunx tista' tiġi ddeterminata qabel. Imma f'dan il-każ il-Qorti ma tista' ssib l-ebda ċirkostanza bħal din. Ir-rikorrent ġie avżat, skont id- disposizzjonijiet tal-liġi kif kienet dak iż-żmien, bid-dritt li jikkonsulta avukat qabel l-interrogazzjoni. Huwa rrinunzja għal dan id-dritt. Huwa minnu li waqt l-interrogazzjoni ma kienx assistit minn avukat u ma ġiex infurmat li għandu dritt bħal dan. B'danakollu ġie mwissi li kellu d-dritt li ma jweġibx għad-domandi u fil-fatt ir-rikorrent ma wieġeb għall-ebda domanda li saritlu. Għalhekk ma jirriżultax – dejjem f'dan l-istadju - li r-rikorrent sofra xi nuqqas ta' smiegħ xieraq. Ma ressaq l- ebda prova li bis-silenzju tiegħu seta' nkrimina ruħu;"*

F'dan ir-rigward, il-Qorti Kriminali kompliet hekk:

> "Sussegwentament, il-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza taghha fl-ismijiet **'Clive Dimech v. Avukat Generali'** datata is-27 ta' Jannar, 2021 ipprovdiet illi peress li l-akkuzat ma wiegeb ghall-ebda domanda waqt l-interrogazzjoni, din ma kienitx ser tkun ta' pregudizzju ghall-istess akkuzat. Minkejja dan, **din il-Qorti xorta wahda enfasizzat li jkun floku li fil-proceduri kriminali ma jsirx uzu mill-istqarrija bhala prova**.

L-akkuzat, Clive Dimech, ghazel li ma jwegibx ghal mistoqsijiet maghmula lilu u ghaldaqstant l-istqarrija ma kienitx wahda nkriminanti. Madankollu, il-Qorti xorta wahda pprovdiet illi din m'ghandiex tintuza bhala prova u ghal din ir-raguni din is-sentenza hi ta' sinifikat.

Sal-lum il-gurnata, ghadu mhux stabbilit b'certezza jekk ikunx hemm ksur ta' dritt tas-smiegħ xieraq meta akkuzat kemm qabel kif ukoll matul l-istqarrija ma jkunx akkumpanjat mill-avukat tal-fiducja tieghu meta l-ligi dak iz-zmien ma kienitx tipprovdi ghal dan id-dritt u ghaldaqstant din l-istqarrija ghandiex tigi sfilzata o meno. Din il-Qorti ma ghandhiex il-kompetenza li tqis jekk hemmx possibilita' ta' ksur tad-dritt ta' smiegh xieraq, izda ghandha tqis biss jekk l-istqarrija hiex inammissibli jew le.

Fis-sentenza ricentissima fl-ismijiet '**<u>Christopher Bartolo vs Avukat ta l-Istat'</u>**[28], Il-Qorti ddecidiet bl-istess mod ta' kif iddecidiet fis-sentenzi **<u>Onuorah Morgan vs Avukat Generali</u>** u **<u>Clive Dimech vs Avukat Generali</u>** indikati supra. Din il-Qorti rreteniet is-segwenti:

> *74. Daqshekk huwa importanti li stqarrija tittieħed bil-garanziji kollha li jħarsu d-drittijiet ta' min ikun qiegħed jirrilaxxja għaliex l-ammissjoni hija wara kollox ir-regina tal-provi. Di fatti Karen Reid fil-ktieb 'A practitioner's Guide to the European Convention on Human Rights' (Tielet Edizzjoni) f'paġna 70: "While the conformity of a trial with the requirements of Article 6 must be assessed on the basis of the trial as a whole,* ***<u>a particular incident may assume such importance as to constitute a decisive factor in the general appraisal of the trial overall</u>.**" Iġifieri, prova waħda ottenuta kontra l-liġi, tista' waħedha tikkontamina l-proċess kollu***.*

Ghaldaqstant il-Qorti kkonkludiet bis-segwenti:

> *79. Il-Qorti qed tipprova tirrinkonċilja l-fatt, fid-dawl ta' dak li ddeċidiet il-Qorti Kostituzzjonali fil-5 ta' Ottubru 2018.* ***<u>Dik il-Qorti ordnat, li biex ma jseħħx ksur tad-drittijiet tar-rikorrent ma jsirx aktar użu fil-proċeduri kriminali miż-żewġ stqarrijiet rilaxxjati mir-rikorrent. Fid-dawl ta' din l-ordni, din il-Qorti ma tistax tifhem b'liema tiġbid tal-immaginazzjoni tista' tasal għall-konklużjoni li l-konferma bil-ġurament ta' dawk l-istqarrijiet quddiem il-Maġistrat ma għandhomx ukoll ikunu mwarrbin. Kważi kwazi dan għandu xebħ mal-każ fejn dokument oriġinali jitwarrab iżda mhux il-kopja tiegħu. Il-konferma bil-ġurament hija unikament imsejsa fuq l-istqarrijiet u kwalunkwe ammissjoni kienet ukoll b'konsegwenza tal-istess</u>***.

[28] Deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fit-22 ta' Ġunju, 2021.

80. Għalhekk anke f'dan ir-rigward, din il-Qorti ssib li ġew leżi l-artikolu 39(1) u 6(1) tal-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni rispettivament." [enfasi ta' dik il-Qorti]

Il-Qorti Kriminali mbagħad ikkonkludiet hekk fis-sentenza tagħha:

"**Illi ghal darba ohra din il-Qorti qed tenfasizza illi m'ghandiex kompitu tiddecidi kienx hemm ksur tad-dritt tas-smiegh xieraq, madankollu ghandha kompitu li tiddecidi fuq l-ammisibilta' o meno tal-istqarrija tal-akkuzat u dan anke meta wiehed jiehu in konsiderazzjoni l-*overall fairness* tal-proceduri.**

B'referenza ghal punti elenkati f'**Beuze** aktar il-fuq, fost ohrajn, jirrizulta illi l-akkuzat kien maggorenni u ma ngghabet l-ebda prova li dan b'xi mod jista' jiġi kkunsidrat bhala vulnerabbli. Ma jirrizultax illi c-cirkostanzi li fihom ittiehdet l-istqarrija kienet intimidanti u l-istess stqarrija inghatat volontarjament.

Irid jiġi enfasizzat illi meta l-akkuzat irilaxxa din l-istqarrija, il-ligi taghna ma kinietx tipprovdi ghad-dritt ta' l-assistenza legali **qabel u waqt** l-interrogazzjoni. Hawn hekk il-Qorti terga' taghmel referenza ghas-sentenzi sucitati fosthom **Borg vs Malta** u **Navone and Others v. Monaco** fost ohrajn, fejn gie ritenut illi jekk l-akkuzat/suspettat ma bbenifikax mid-dritt ta' l-assistenza legali minhabba *systematic restriction*, allura jirrizulta ksur ta' Artiklu 6 ta' Konvenzjoni tad-drittijiet tal-bniedem.

Din il-Qorti tinnota illi ma gewx imressqa xi ragunijiet impellanti - "*compelling reasons*" - sabiex l-akkuzat ma jithalliex ikollu avukat prezenti kemm qabel u kemm waqt l-interogazzjoni tieghu u *stante* li l-unika raguni kienet ta' restrizzjoni sistematika.

Fl-istqarrija tieghu l-akkuzat Sammut qieghed jaghti rendikont dettaljat, fejn fih qieghed jammetti l-involviment tieghu fir-reati li permezz taghhom qieghed jigi akkuzat. Ghaldaqstant u minghajr ebda dubju, din l-istqarrija thalli mpatt sinifikanti fuq il-proceduri kontra l-akkuzat.

Issir referenza ghas-sentenza ricenti moghtija minn din l-istess Qorti kif preseduta fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Tony Curmi**[29], liema sentenza ma ġietx appellata mill-Avukat Ġenerali, fejn il-Qorti ccitat id-diversi sentenzi msemmija f'din l-istess sentenza u wara li gibdet l-attenzjoni dwar id-divergenzi tas-sentenzi moghtija fuq dan is-suggett u l-importanza tal-*legal certainty*, ikkonkludiet billi ddikjarat l-istqarrija ta' l-

[29] Deċiża mill-Qorti Kriminali fid-9 ta' Frar, 2021.

akkuzat inammissibli u sussegwentament talbet l-isfilz taghha. Din is-sentenza giet segwita wkoll b'zewg sentenzi ohra fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Yousef Essesi**[30] u **Il-Pulzija vs Kevin Tabone**[31] li gew decizi bl-istess mod.

Din il-Qorti filwaqt li bl-ebda mod ma hija tiddikjara li l-istqarrija rilaxxata mill-akkuzat hija leziva tad-drittijiet tal-akkuzat, in vista tal-fatt li l-Qrati ghadhom sal-lum il-gurnata jaghtu direzzjonijiet differenti dwar stqarrija li giet mehuda minghajr ma l-akkuzat kellu assistenza legali, kemm qabel, kif ukoll waqt l-istqarrija, fl-interess tal-gustizzja u l-integrita' tal-process, **din l-istqarrija hekk rilaxxata fid-9 ta' Settembru, 2009 f'16.54pm u tinsab a fol 31 et sequitur tal-atti ta' quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja, kif ukoll l-istess stqarrija li giet igguramentata mill-akkuzat nhar 14 ta' Settembru, 2009 quddiem il-Magistrat Antonio Micallef Trigona u li tinsab a fol. 83 tal-process u kull referenza ghaliha, ghandhom jigu ddikjarati inammissibli**." [enfasi ta' dik il-Qorti]

Huwa evidenti illi fil-każ odjern, in-nuqqas li l-imputat jingħata l-jedd li jottjeni parir legali qabel u waqt l-interrogatorju tiegħu, ma kienx nuqqas li ma sarraf fl-ebda preġudizzju għalih, stante illi fl-istqarrija rilaxxjata minnu, huwa għamel dikjarazzjonijiet inkriminanti. Il-Qorti għalhekk tqis illi fiċ-ċirkostanzi, ikun iżjed għaqli li timxi fuq il-passi li mxiet fuqhom il-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenzi fuq ċitati, kif ukoll il-Qorti Kriminali fis-sentenza fuq imsemmija, u tiskarta l-kontenut tal-istqarrija meħuda lill-imputat mingħajr il-jedd tal-parir legali qabel u waqt l-interrogatorju tiegħu, bħala prova inammissibbli. Dan naturalment japplika wkoll għax-xhieda tal-Uffiċjal Prosekutur in kwantu huwa jirreferi għal dak li stqarr l-imputat fil-mori tal-investigazzjoni.

Ikkunsidrat ulterjorment:

Illi f'dan il-każ l-imputat jinsab akkużat bir-reat ta' pussess aggravat tad-droga kokaina. Fil-waqt illi huwa rreġistra ammissjoni fir-rigward tal-pussess tal-istess droga, huwa qiegħed jikkontesta illi l-pussess tal-istess droga kien aggravat jew fi kliem ieħor illi tali droga ma kinitx għall-użu personali tiegħu.

Mill-provi proċesswali jirriżulta illi fil-lejl in kwistjoni, l-imputat ġie insegwit mill-Pulizija hekk kif huwa ħareġ mir-residenza tiegħu ġewwa Marsaxlokk, sakemm wasal Paceville, fejn twaqqaf hekk kif kien tiela' t-taraġ tal-istabbiliment Qube. Bejn il-ħin li huwa telaq mir-residenza sakemm wasal Paceville, jirriżulta illi waqaf il-Mosta, jew in-Naxxar, jew fiż-żewġ postijiet, stante li l-Uffiċċjali tal-Pulizija li kienu qed isegwuh ma kinux tant ċari dwar dan, iżda fi kwalunkwe każ

[30] Deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-2 ta' Marzu, 2021.
[31] Deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-23 ta' Marzu, 2021.

ma ġiex stabbilit jew identifikat f'liema binja jew fond daħal l-istess imputat qabel wasal Paceville.

Jirriżulta wkoll illi minn tfittxija li saret fuq il-persuna tal-imputat hekk kif twaqqaf qabel daħal ġewwa l-istabbiliment Qube, instab qartas bi trab abjad suspettat kokaina fil-kartiera tiegħu. Minn tfittxija ulterjuri li saret fuq il-persuna tiegħu iżjed tard ġewwa l-Għassa tal-Pulizija, instabu erbatax-il qartas ieħor, ukoll bi trab abjad, din id-darba fiċ-ċinta tal-qalziet tiegħu. Mir-relazzjoni tal-Ispiżjar Mario Mifsud imbagħad jirriżulta ċar illi l-ħmistax-il qartas kienu lkoll jikkontjenu d-droga kokaina.

Kif ingħad, l-imputat mhuwiex qed jikkontesta l-pussess tad-droga in kwistjoni u fil-fatt jirriżulta ċar illi din id-droga nstabet fil-pussess tiegħu. Dak li qed jikkontesta l-imputat madankollu huwa illi din id-droga ma kinitx intiża għall-użu personali u esklussiv tiegħu, b'dan għalhekk illi skont l-imputat, dik id-droga kienet kollha intiża għalih.

Kif ġie ritenut fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-12 ta' Mejju 2005, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Marius Magri**:

> "Illi dawn il-kazijiet mhux l-ewwel darba li jipprezentaw certa diffikolta` biex wiehed jiddetermina jekk id-droga li tkun instabet kienitx intiza ghall-uzu personali jew biex tigi spaccjata. Il-principju regolatur f'dawn il-kazijiet hu li l-Qorti trid tkun sodisfatta lil hinn minn kull dubbju dettat mir-raguni w a bazi tal-provi li jingabu mill-prosekuzzjoni li l-pussess tad-droga in kwistjoni ma kienx ghall-uzu esklussiv (jigifieri ghall-uzu biss) tal-pussessur. Prova, ossia cirkostanza wahda f'dan ir-rigward tista', skond ic-cirkostanzi tal-kaz tkun bizzejjed."

U kif ingħad fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali tat-2 ta' Settembru 1999, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri**:

> "meta l-ammont ta' droga ikun pjuttost sostanzjali, din tista' tkun cirkostanza li wahedha tkun bizzejjed biex tissodisfa lill-qorti li dak il-pussess ma kienx ghall-uzu esklussiv tal-hati".

Illi pero` kif intqal ukoll mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza tagħha tat-23 ta' Mejju 2002, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Brian Caruana**:

> "kull kaz hu differenti mill-iehor u jekk jirrizultawx ic-cirkostanzi li jwasslu lill-gudikant ghall-konvinzjoni li droga misjuba ma tkunx ghall-uzu esklussiv tal-akkuzat, fl-ahhar mill-ahhar hija wahda li jrid jaghmilha l-gudikant fuq il-fattispecji li jkollu quddiemu w ma jistax

> ikun hemm xi "hard and fast rule" x'inhuma dawn ic-cirkostanzi indikattivi. Kollox jiddependi mill-assjem tal-provi w mill-evalwazzjoni tal-fatti li jaghmel il-gudikant u jekk il-konkluzjoni li jkun wasal ghaliha il-gudikant tkun perfettament raggungibbli bl-uzu tal-logika w l-buon sens u bazata fuq il-fatti, ma jispettax lil din il-Qorti li tissostitwiha b'ohra anki jekk mhux necessarjament tkun l-unika konkluzzjoni possibbli".

Kif ingħad ukoll fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali tas-17 ta' Frar 1997, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Mohammed Ben Hassan Trabelsi**:

> " … l-ewwel nett wiehed ghandu jara jekk l-ammont ta' droga huwiex ammont li normalment wiehed jassocja ma' uzu personali, u sa hawn il-piz tal-prova (u cioe` il-prova tal-ammont u tal-pussess) qieghed fuq il-prosekuzzjoni; jekk, pero`, dak l-ammont ikun tali li normalment wiehed ma jassocjahx mal-uzu esklussiv da parti tal-pussessur, ikun jispetta lill-imputat li jipprova, imqar fuq bazi ta' probabbilita`, li dak l-ammont kien ghall-uzu esklussiv tieghu, u dan b'applikazzjoni tal-Artikolu 26(1) tal-Kap. 101."

U kif ingħad minn din il-Qorti, kif diversament preseduta, fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Stephen Abela**, tat-8 ta' April 2005, mill-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna dwar ir-reat ta' pussess aggravat, wieħed jista' jasal għall-konklużjoni illi meta tinstab droga f'ammont konsiderevoli, jekk tingħata raġuni għall-presenza qawwija tad-droga li tkun tissodisfa lill-Qorti, allura r-reat ta' pussess aggravat ma jkunx ġie ippruvat.

Illi mir-relazzjoni tal-espert l-Ispiżjar Mario Mifsud jirriżulta illi l-piż tat-trab li kien jikkontjeni s-sustanza kokaina kien jammonta għal 8.677 grammi, li għalkemm mhuwiex ammont allarmanti, lanqas ma huwa wieħed li normalment jiġi assoċjat ma' użu personali. Dan speċjalment meta wieħed iqis ukoll illi l-imputat instab fil-pussess ta' dan l-ammont ta' droga ġewwa Paceville, fi triqtu lejn stabbiliment fl-istess lok u illi d-droga in kwistjoni kienet maqsuma f'ben ħmistax-il qartas, ilkoll ta' qies u piż simili, li fil-maġġor parti tagħhom kellhom piż ta' ċirka nofs gramma, bl-iżgħar qartas b'piż ta' 0.448 grammi u bl-ikbar wieħed b'piż ta' 0.72 grammi.

Illi f'dan il-kuntest il-Qorti qed tqis ukoll illi jirriżulta mill-atti illi fiż-żmien mertu tal-każ, l-imputat kellu l-vizzju tad-droga kokaina, b'dan ukoll illi dan jibqa' ma jiġġustifikax għalfejn l-imputat kellu dik id-droga kollha fil-pussess tiegħu fil-lejl in kwistjoni, u dan anke jekk kif jgħid Dr. Charles Cassar fix-xhieda tiegħu, l-imputat kien jara li dejjem ikollu riżerva ta' droga miegħu. Li l-imputat kellu l-vizzju tad-droga kokaina u li anke huwa stess x'aktarx kien ser jagħmel użu mill-kokaina li kellu fil-pussess tiegħu, jibqa' ma jipprovdix raġuni, imqar

sal-grad tal-probabbli, għaliex l-imputat kellu dawk il-qratas kollha bid-droga kokaina fil-pussess tiegħu fil-lejl in kwistjoni. Kemm jekk l-imputat dakinhar kien sejjer xogħol ġewwa l-Qube, kif ukoll jekk kien sempliċiment ħiereġ sabiex jiddeverti, fil-pussess tiegħu ċertament illi kellu iżjed minn dak li kellu bżonn għall-użu tiegħu għal dak il-lejl u żgur ukoll illi li kieku tali droga kienet intiża biss għall-użu tiegħu, la kien ikun hemm raġuni sabiex din tkun maqsuma kif fil-fatt kienet u wisq inqas illi l-imputat joqgħod jiġri bil-qratas kollha ġewwa Paceville fiċ-ċinta tal-qalziet.

Għaldaqstant, il-Qorti tqis illi l-imputazzjoni miġjuba kontra l-imputat ġiet sodisfaċentement ippruvata, b'dan illi dan in kwantu biss l-20 ta' Mejju 2005 u mhux il-ġranet ta' qabel din id-data, li dwarhom ma nġabet l-ebda prova.

Kunsiderazzjonijiet dwar il-Piena

Illi għall-fini ta' piena, il-Qorti qegħda tqis il-fedina penali tal-imputat kif aġġornata sas-27 ta' Settembru 2021, mil-liema jirriżulta illi sa dakinhar, l-imputat instab ħati ta' reati taħt il-Kap. 65 tal-Liġijiet ta' Malta u reati kontra r-regolamenti tat-traffiku, dwar liema l-imputat ġie kkundannat għall-pieni pekunjarji.

Tqis ukoll in-natura tar-reat li tiegħu qed jinstab ħati l-istess imputat, u ċ-ċirkostanzi tal-każ, kif ukoll l-ammont tad-droga misjuba fil-pussess tiegħu, li għalkemm mhux allarmanti, lanqas ma kien irriżorju.

Tqis in oltre illi mill-provi proċesswali, jirriżulta tal-inqas fuq bilanċ ta' probabbiltajiet, illi l-imputat wettaq ir-reat li tiegħu qed jinstab ħati minħabba l-fatt illi dak iż-żmien huwa kellha l-vizzju tad-droga kokaina u kien dipendenti fuq l-istess. Dan qed jingħad kemm fid-dawl tan-natura tal-imputazzjoni dedotta kontra l-imputat, kif ukoll fid-dawl taċ-ċirkostanzi tal-każ. Naturalment dawn iċ-ċirkostanzi ma jiskolpawx lill-imputat, iżda l-Qorti ma tistax ma tqisx ukoll illi minn dakinhar, huwa mpenja ruħu sabiex jirrijabilita ruħu mill-vizzju tad-droga u għamel progress sostanzjali tant illi ilu żmien twil il-bogħod mid-droga u llum għandu ħajja kompletament stabbli, qed irabbi familja u jmexxi n-negozju tiegħu.

Għalhekk tenut kont ta' dan kollu, u fit-termini tal-Artikolu 8(7) tal-Kap. 537 tal-Liġijiet ta' Malta, la darba l-Qorti hija sodisfatta illi r-reat li dwaru l-imputat qed jinstab ħati, kien prinċipalment attribwibbli għad-dipendenza tiegħu fuq id-droga kokaina, ser tieqaf milli tapplika t-terminu minimu mandatorju ta' priġunerija jew l-esklużjoni tas-sospensjoni tat-terminu ta' priġunerija, altrimenti applikabbli għar-reat odjern.

Tqis ukoll illi fiċ-ċirkostanzi, piena sospiża ta' priġunerija hija piena idonea.

Konklużjoni

Għal dawn il-motivi, il-Qorti wara li rat it-Taqsimiet IV u VI, l-Artikoli 22(1)(a) u 22(2)(b)(i) tal-Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, ir-Regolament 9 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 101.02 u l-Artikolu 8(7) tal-Kapitolu 537 tal-Liġijiet ta' Malta, qed issib lill-imputat **Darren Desira** ħati tal-imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu (in kwantu din tirreferi għall-jum tal-20 ta' Mejju 2005 u mhux għall-aħħar ġranet ta' qabel din id-data) u tikkundannah għall-piena ta' seba' (7) xhur priġunerija li, bl-applikazzjoni tal-Artikolu 28A tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, qed tiġi sospiża għal perjodu ta' sentejn mil-lum u multa ta' elf u mitejn ewro (€1,200).

Il-Qorti wissiet lill-ħati fi kliem ċar u sempliċi, bil-konsegwenzi skont il-liġi, kemm il-darba huwa jikkommetti reat ieħor punibbli bi priġunerija matul il-perjodu operattiv tas-sentenza sospiża.

Il-Qorti m'hijiex tikkundanna lill-ħati għall-ħlas tal-ispejjeż inkorsi fil-ħatra tal-esperti fl-istadju tal-proċess verbal tal-inkjesta stante illi l-emenda fl-Artikolu 533 tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta, li permezz tagħha llum il-Qorti tista' tikkundanna lill-ħati għall-ħlas ta' tali spejjeż, ġiet introdotta permezz tal-Att XIII tas-sena 2005 u daħlet fis-seħħ nhar il-15 ta' Awwissu 2005 bis-saħħa tal-Avviż Legali 286 tas-sena 2005 u għalhekk wara d-data li għaliha tirreferi l-imputazzjoni odjerna li tagħha qed tinstab ħtija fil-każ odjern.

Tordna r-rilaxx tas-somma ta' mija u ħamsa u għoxrin Liri Maltin (Lm125) esebita bħala Dok. NC2[32], kif ukoll tal-*mobile phones* esebiti bħala Dok. MB2[33], favur il-ħati.

Finalment, il-Qorti tordna d-distruzzjoni tad-droga esebita fl-atti, hekk kif din is-sentenza tgħaddi in ġudikat u dan taħt il-ħarsien tar-Reġistratur li għandu jirrediġi proċess verbal li jiddokumenta l-proċedura tad-distruzzjoni, liema dokument għandu jiġi nserit fl-atti ta' din il-kawża mhux aktar tard minn ħmistax-il jum minn tali distruzzjoni.

Natasha Galea Sciberras
Maġistrat

[32] F'dan ir-rigward, il-Qorti tinnota li mill-atti ma tirriżultax prova illi din is-somma kienet provenjenti mill-ispaċċ tad-droga.
[33] F'dan ir-rigward, il-Qorti tinnota illi minkejja l-inkarigu espletat mill-espert Dr. Martin Bajada, la mill-atti tal-proċess verbal tal-inkjesta li saret dwar il-każ u lanqas mill-atti proċesswali ma jirriżulta illi l-imsemmi espert kien ingħata l-inkarigu sabiex iniżżel il-kontenut tal-istess *mobile phones.*